

Duiding en informatiebeeld LCMS 28-02-2020, 14.30 uur

Volksgezondheid

- Volgens verschillende virologen en het RIVM (..)vertoont het COVID-19 veel gelijkenissen met de gewone griep. Het grootste deel van de patiënten heeft milde klachten aan de bovenste luchtwegen. Het lijkt erop dat vooral kwetsbare ouderen en mensen met al bestaande medische klachten, net als bij de griep, aan het virus overlijden.[1]
- Het sterftcijfer voor de gehele COVID-19 uitbraak ligt nu ongeveer op 2%. Dat is hoger dan de 0,5% tot 1% aan sterftegevallen bij de gewone griep.[2] Maar, een belangrijk deel van patiënten met milde klachten wordt niet getest (..)en verschijnt dus ook niet in de statistieken. Het echte sterftcijfer ligt dus wellicht lager.
- Twee specifieke medische zorgpunten bij COVID-19 zijn de snelheid waarmee het virus zich verspreidt (..)en het feit dat er onder de bevolking nog geen weerstand tegen het virus bestaat waardoor veel mensen tegelijk ziek kunnen worden.
- Minister Bruins sprak op 27 februari op live televisie van een pandemie, (..)omdat het virus zich nu op meerdere continenten bevindt. De minister gaf aan dat de Nederlandse aanpak aansluit op ons gezondheidssysteem en onze maatschappij. Nederland gaat de grenzen dus niet sluiten en neemt soms andere besluiten dan buurlanden. Ook gaf hij aan dat de de overheid de informatievoorziening gaat opschalen
- Nu de eerste besmettingen hebben plaatsgevonden zijn de belangrijkste doelen meegegeven uit het lccB van 26 februari:
  - Het beperken van besmettingen in Nederland en de gevolgen daarvan;
  - Het waarborgen van continuïteit in de samenleving en van vrij verkeer van mensen en goederen;
  - Het beperken van maatschappelijke onrust.

Duiding

- Het grootste risico voor de Nederlandse veiligheid van de COVID-19 uitbraak lijkt momenteel niet een hoog (..)sterftcijfer maar eerder (..)de grote druk op de medische infrastructuur (..)die kan ontstaan als veel mensen tegelijk ziek worden gecombineerd met de gevolgen van maatschappelijke onrust rondom het virus.
  - Een epidemie legt in eerste instantie druk op medische capaciteiten, maar heeft ook het risico van cascade-effecten in (..)de maatschappij en economie. Er kan gedacht worden aan een tekort aan medisch personeel, uitval van leraren of cruciale bedrijfsprocessen en hamstergedrag of ziekteverzuim als gevolg van zorgen over het virus.
- De aandacht binnen Nederland voor de COVID-19 uitbraak zal met de constatering van de eerste besmettingen binnen Nederland waarschijnlijk tot nieuwe hoogtes stijgen. Dit kan een grotere druk op overheidscommunicatiekanalen (..)tot gevolg hebben, gecombineerd met verwachtingen over tijdige, heldere en afdoende communicatie vanuit de overheid.
- In tegenstelling tot Duitsland heeft Nederland de ambitie de besmettingsketen nog duidelijk in kaart te brengen. Hiermee hoort beperking van de besmetting tot regio's (scenario 5 RIVM) nog tot de mogelijkheden. Als wij overduidelijk andere strategische keuzes maken dan onze oosterburen kan dit leider tot nadrukkelijker vragen om opheldering over de strategie.
- Het rijksbrede uitgangspunt is momenteel thuis isolatie en thuis quarantaine. Toch (..)zou het kunnen dat door lokale druk lokale overheden, bedrijven, scholen etc. op eigen initiatief overgaan tot isolatie/quarantaine op locatie. Hetzelfde geldt voor het principe van het bewaken van vrij verkeer.

Maatschappelijke (..)zorgen

- Er zijn meerdere Kamervragen gesteld over hoe goed Nederland is voorbereid op de Covid-19 uitbraak en hoe het kan dat de Nederlandse maatregelen (..)afwijken van die van andere Europese lidstaten

- Meerdere (..)drogisterijen laten weten dat de verkoop van desinfecterende handgeld en zeep sterk is toegenomen. Ook zijn de mondkapjes inmiddels op veel plekken uitverkocht.
- Een aantal racistische incidenten in Nederland (..)is gelinkt aan de COVID-19 uitbraak.

Duiding

- Het grootste risico vis-à-vis maatschappelijk (..)onrust lijkt te liggen in de grote hoeveelheid (..)desinformatie die rondwaart over het virus in combinatie met een schijnbaar (..)sterk toenemende vraag onder de bevolking naar handelingsperspectieven, protocollen en informatie vanuit de overheid. De Covid-19 uitbraak lijkt daarmee meer te zijn dan enkel een medische, maar heeft ook sterk maatschappelijke elementen. Als overheidsinformatie niet (tijdig) aansluit op de behoefte van burgers zou dit kunnen leiden tot een aantal gevolgen waaronder:
  - Het verlies van initiatief door de overheid
    - Bijvoorbeeld doordat veiligheidsregio's, bedrijven, werkgevers, scholen etc. zelf opschalingsbesluiten gaan nemen of hun deuren sluiten.
  - Verlies van vertrouwen in (..)de overheid als nieuwsbron
    - Hierdoor gaan burgers andere nieuwsbronnen opzoeken waardoor het moeilijker kan worden het narratief (..)over de aanpak van de crisis te sturen.
  - Psychologische effecten bevolking
    - Hierbij kan gedacht worden aan toegenomen (..)racisme, maar ook paniek, hamstergedrag, ziekteverzuim.
- Waar burgers zich vooral zorgen lijken te maken over de eigen gezondheid en de al dan niet adequate voorbereiding van de overheid komen (..)vanuit het bedrijfsleven, scholen, werkgevers en hulpverleners ook nadrukkelijk de vraag waarom we het anders aanpakken dan het buitenland. Als de overheidscommunicatie hier niet specifiek aandacht aan besteed kan dit leiden tot (toenemende) onrust.
- In de weken van 17 en 24 februari (..)lijkt een kentering zichtbaar: bedrijven, veiligheidsregio's, scholen en werkgevers lijken niet langer enkel over het virus te willen praten maar ook te beginnen aan voorbereiding. Het lijkt waarschijnlijk dat de vraag aan de centrale overheid om protocollen en voorgeschreven handelingsperspectieven nadrukkelijker zal gaan toenemen. (..)
- Noodzakelijk om tot homogene adviezen en uniforme uitvoering te komen.
- Ook intern overheid lijkt de behoefte aan duidelijke (..)communicatie en afstemming groot, en ook hier kan een (ervaren) gebrek hieraan leiden tot eenzijdige actie.

Economische consequenties

- Voor de VS, de Eurozone en het VK vallen de effecten van de crisis als het virus rond eind maart onder controle wordt gebracht mee: S&P raamt 0,1-0,2 procentpunt minder groei voor 2020.
- Wel beginnen de beurzen effecten van het virus te merken. (..)
- Berichten uit het Nederlandse bedrijfsleven geven aan dat echte tekorten pas worden verwacht rond april.
- (..)De mate waarin Nederland uiteindelijk wordt geraakt, hangt af van de duur van de (..)epidemie en de mate waarin Aziatische en Europese overheden verspreiding van het virus weten te beperken.
- Er is nog een tekort aan informatie om goed voorspellingen te kunnen doen over het virus
- Reeds 70 aanvragen zijn geregistreerd voor werktijdverkorting. Lastig om de aanvragen echt te relateren aan het Corona virus.
- M.b.t. lucht en landverkeer: bepaalde Europese clusters (..)gaan wss ook uitvallen zegt (..)lenW(..)

Duiding

- De uiteindelijke globale economische effecten van de Covid-19 crisis hangen sterk samen met hoe snel de Chinese economie weer op adem is. Volgens een WHO expert comité en Chinese overheidscijfers lijkt de crisis in China over haar hoogtepunt heen(..)^[1]. Een aantal regio's laat het alarmniveau daar nu dan ook zakken. In het algemeen (..)lijkt dit goed nieuws voor Nederland omdat een hervatting van reguliere handelsstromen met China hiermee een stapje dichterbij lijkt. Een risico is wel dat de Chinese overheid deze stappen te snel zet om te voorkomen dat de eigen economie al te zeer beschadigd, bijvoorbeeld doordat landen nieuwe toevorroutes gaan zoeken voor producten waar nu een tekort aan is ontstaan. (..)Dit zou kunnen leiden tot nieuwe besmettingen in het buitenland of nieuwe clusterbesmettingen in China.

•

11.1
10.2a

Geopolitieke context

Commentaar analist

•

11.1
10.2a

Informatiebeeld LCMS

Kerngegevens uitbraak coronavirus

- Er zijn in Nederland 2 bevestigde patiënten.
- Patiënt 1 ligt in isolatie in het Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis in Tilburg. Er vindt bron- en contactonderzoek plaats. De patiënt is kortgeleden in de regio Lombardije geweest.
- Patient 2 woont in Amsterdam en zit in Diemen in thuisisolatie. Het gaat om een vrouw die vorige week in Noord-Italië was.
- Cijfers van 28-2: 83,396 patiënten, 2,858 mensen overleden (bron: ECDC).
- Bevestigde besmettingen EU/EEA, VK en Zwitserland: 815 (waarvan 650 in Italië), 17 overleden (bron: ECDC).
- Het aantal patiënten dat is gediagnosticeerd blijft oplopen.

- Het overgrote deel van de patiënten is in de regio Wuhan geweest en is daar waarschijnlijk besmet geraakt.
  - Er is nog weinig epidemiologische kennis over het virus. Volgens het WHO varieert de incubatietijd tussen de 1 en 12,5 dagen. Volgens het ECDC is het tussen de 2 en 14 dagen.
  - Het huidige overlijdenspercentage ligt rond de 2 a 3% (DG ECHO).
  - Het Coronavirus heeft in Nederland de status van een A-ziekte. De naam van de ziekte is nu COVID-19
- Er is veel aandacht (media en politiek) voor dit virus, nationaal en internationaal.

Mogelijke effecten

- De Health Security Committee (HSC) van de EU heeft scenario's gemaakt voor het vervolg van de uitbraak (zie tabblad VWS voor document).
- Er kan iemand naar Nederland komen en hier ziek worden. Omdat de ziekte van mens op mens overdraagbaar is, is het mogelijk dat hier ook contacten van een patiënt ziek worden. Dit zal naar verwachting tot maatschappelijke onrust leiden.
- Macro economische gevolgen (EZK) Het coronavirus heeft negatieve impact op de wereldeconomie en daarmee ook op de Nederlandse economie. Ongeveer 1000 Nederlandse bedrijven ervaren directe negatieve gevolgen door o.a. vertraging van levering tot soms wel twee maanden. Tot (eind) maart vliegt KLM niet op belangrijke bestemmingen als Chengdu, Xiamen, Hangzhou, Shanghai en Peking. KLM schat zelf de kosten hiervan op €150-200 mln. Zeker een vijfde van alle transport uit China is vanwege Corona niet uit de haven weggevoerd. Daardoor schijnt in NL een tekort te ontstaan aan koelcontainers, wat bijvoorbeeld Nederlandse vleestransporten en export van verse groenten raakt

Doelen inzet onderdelen crisisstructuur

- 1) Voorkomen van besmettingen van Nederlanders (in binnen- en buitenland);
  - 2) Beperken van besmettingen in Nederland of de gevolgen daarvan;
  - 3) Waarborgen van continuïteit samenleving & vrij verkeer mensen en goederen en het beperken van maatschappelijke onrust.
- Dit beeld is opgebouwd rond deze drie doelen.

1) Voorkomen van besmettingen van Nederlanders (in binnen- en buitenland)

Maatregelen

- Het algemene publiek kan bij het RIVM informatienummer terecht met vragen over het coronavirus.
- Er zijn door BZ voor verschillende bestemmingen reisadviezen door BZ aangepast vanwege coronavirus.
- Op Schiphol hangen informatieborden voor passagiers die aankomen uit China.
- Op iedere vlucht vanuit China (nu 5 per week) wordt door cabinepersoneel een Public Health Passenger Locator Form overhandigd en ingenomen voor de landing op luchthaven Schiphol. Het formulier is voor de GGD bedoeld om met mensen in contact te kunnen treden als achteraf blijkt dat er een besmettelijke persoon op de vlucht heeft gezeten (contactonderzoek). Het formulier is vertaald vanuit de bestaande versie van de IATA (International Air Transport Association). De luchtvaartmaatschappij bewaart de formulieren als onderdeel van de passagierslijst.

Aandachtspunt: overweging terughalen (extra) Nederlanders uit Wuhan

- In China bevinden zich nog enkele duizenden Nederlanders.

2) Beperken van besmettingen in Nederland of de gevolgen daarvan

Maatregelen

- Door het aanwijzen van het coronavirus als een A-ziekte heeft de minister van VWS de coördinatie gekregen over de bestrijding ervan. In de praktijk ligt de coördinatie hiervan bij het RIVM.
- DCC VWS deelt periodiek Sitraps aan veiligheidsregio's met info en handelingsperspectieven voor professionals
- Zorgcapaciteit en de beschikbaarheid van persoonlijke beschermingsmiddelen worden geïnventariseerd.

Aandachtspunten

- schaarste van middelen, zorgcapaciteit en zorgpersoneel (nog niet aan de orde, maar mogelijk in de toekomst)

3) Waarborgen van continuïteit samenleving & vrij verkeer mensen en goederen en het beperken van maatschappelijke onrust

Mobiliteit

- Een aantal grote Europese luchtvaartmaatschappijen hebben hun vluchten naar China geschrapt. Dit geldt ook voor KLM.
- Het vrachtvervoer per spoor vanuit de Chinese provincie Hubei, waar het coronavirus is uitgebroken, is stilgelegd, vanuit andere provincies vindt nog verkeer richting Nederland plaats.
- De kans dat het Coronavirus in de Rotterdamse haven opduikt, is 'uiterst klein'. Een schip uit China is een maand onderweg naar Rotterdam, waardoor een ziektegeval zich altijd aan boord zou openbaren.

Aandachtspunten

- Naar aanleiding van de uitspraak van Minister Bruins over het niet kunnen uitsluiten van drastische maatregelen krijgt EZK vanuit diverse hoeken (Telecom, CBL) vragen over protocollen/draaiboeken vanuit de overheid over het afsluiten van gebieden. Bedrijven willen graag weten wat de overheid gaat doen zodat zij daar op kunnen anticiperen.
- Zorgen bij OV-bedrijven over afsluitingen van gebieden; oproep aan VR's om vervoerders Spoor en OV te betrekken in regionale crisisstructuur indien nodig.
- Alle professionele beroepsgroepen hebben behoefte een handelingsperspectief voor professionals
- Personeelsproblemen voor andere (vitale) sectoren (nog niet aan de orde, maar mogelijk in de toekomst)